

sociálních idejí a hnutí, a že ke studiu těchto otázek horlivě nabádal.

Z řečeného je, myslím, s dostatek patrné, že Grubrova práce sociálně-politická jest velmi obsáhlá a mnohostranná, a že úvodní moje tvrzení je plně odůvodněno.

Grubrovi není hospodaření samoučelem, nýbrž prostředkem k cílům vyšším; Grubrovým ideálem není bohatství, nýbrž zámožnost a blahobyť jako podklad důstojného a plně rozvitého života jednotlivcova i společenského celku; proto staví práci nad kapitál, člověka nad hmotu, a cílem je mu hospodářství národní, v němž majetek movitý i nemovitý není nahromaděn v rukou malé skupiny lidí, nýbrž správně rozdělen, kde není vykořisťovatelův ani vykořisťovaných, nýbrž hospodářsky a sociálně zdravý a souladný poměr mezi jednotlivými třídami a vrstvami společenskými, jimž dostává se všem spravedlivého podílu z národního důchodu.

Grubrova osobnost.

E. Chalupný.

Kdo slyšel Grubra jednou přednášet, vzpomíná dlouho na dojem osobnosti jeho; a kdo jej slýchal častěji, nezapomene na něho nikdy.

Bezprostřední dojem Grubrovy osobnosti je silný, jednotný a samozřejmý. S nenapodobitelnou prudkostí a přece s plastickou jadrností myšlenky a výrazu řinou se jeho výklady, srší z nich bojovnost i věcnost, vtip i důvody, a neodolatelná jejich přesvědčivost je subjektivní vehemencí svou mocně zesilována. Často mi tane na mysli Rittersbergova charakteristika řízná, úsečné výřečnosti Havlíčkovy před soudem porotním, kterou Rittersberg právem pokládal za nebezpečnější pro odpůrce nežli uhlazenou, ozdobnou výmluvnost Riegrovu; a chci-li si představit Havlíčka, hájícího svou při na soudě, nenalézám mezi dnešními Čechy — s částečnou výjimkou redaktora Aloise Hajna — nikoho, kdo by dojmu, vzbuzenému Havlíčkovými řečmi před porotou pražskou r. 1849 a kutnohorskou r. 1851, jakož i jeho řečí v Konviktě r. 1848 (která se bohužel nezachovala doslovně, nýbrž jen v povšechné charakteristice Čejkově), vyhovoval tak jako Gruber.

Táž síla osobního přesvědčení; táž pohotovost argumentů, dat a dokladů, které se účelně řadí k sobě, jako piliny zasažené silou magnetickou se kupí v silokřivky; a týž svěží duch, jenž do každé otázky, které se dotkne, vnáší světlo a činí ji průzračnou i srozumitelnou.

Jest na podiv, že muž těchto vzácných vlastností počal svou životní dráhu v kanceláři, kde osobní vystupování má menší vý-

znam než ovládnutí úředního materiálu, a věnoval své síly oboru hospodářskému, v němž celý svět je zvyklý hledat vládu číslic a nikoliv individualit, vládu zboží spíše než psychologických vlastností charakteru. Suspendoval rázovitost své osobnosti a zdánlivě se utajil za věcnými plody své práce. Jeho talent se však osvědčil i v tomto rozdílném oboru, a z Grubra vyrostl odborník, na nějž dávno před habilitací upíraly se zraky veřejnosti s nadějemi největšími.

Výbušná povaha Grubrova ukázala se také vytrvalou, usilovnou a solidní. Ovládl veškeren technický aparát praxe i theorie ekonomické, od historie až po statistiku, od praktické organizace až po znalost literatury, od katedrové učenosti až po denní žurnalistiku. A do každé práce, které se chopil, vnesl kouzlo své osobnosti, dech člověka, který věří v svou práci a ji miluje, který prací tou žije a nekoná ji jako nemilou přítěž, jako nutné zlo kancelářské nebo jako pouhý prostředek ke kariéře. Každá věta jeho, byť byla založena sebe objektivněji a myšlena sebe klidněji, strhuje prudkostí temperamentu. Gruber jest rozený romantik v Ostwaldovském významu toho pojmu.

V tom tkví kořen jeho rozsáhlé, téměř nepřehledné činnosti podněcující a organisátorské. Podnět a organizace jsou specifickými výrony lidské osobnosti. Příklad osobní jest nejsilnějším podnětem, individualita středem organizační krystalisace. A Gruber měl vždy jak dost důraznosti a duševní jiskrnosti k podnětům, tak i dost osobní přitažlivosti, získávající stoupence a spolupracovníky. Kamkoli vkročil, zanechal plodnou stopu, a kde ještě nebyl, tam jej zvali a volali, slibující si od něho osvěžení a reformu organizační.

Je štěstím v nynější situaci českého národa, že mezi ostatními vynikajícími národohospodáři našimi, staršími i mladšími, objevila se individualita Grubrova, vnášející silný dech plného života do práce v oboru, jenž v posledním čtvrtstoletí prodral se v popředí otázek národních. Zajisté temperament není vše, a prudká bystřina může být pohromou právě tak, jako krásným zjevem přírodním a vydatnou vodní silou; ale u Grubra, jak řečeno, mocná subjektivnost je na uzdě držena širokým rozhledem věcným, a obě složky harmonicky splývají. Tak Grubrova síla vepjala se v celek národního snažení našeho na mnoha místech a v době poměrně nedlouhé vydala ovoce přebohaté. V nejednom oboru hospodářském účast jeho je pro tu dobu nenahraditelná.

Věk padesáti let jest věkem plné síly mužné. U pracovníka, jakým jest Gruber, nelze předvídat, kam ještě v budoucnosti zasáhne jeho ruka, i bylo by předčasno účtovat s jeho činností jako se skončenou. Ale osobnost jeho je tak výrazná, jednou na vždy vyhraněná, hotová, soustředěná a vyslovená, že na ní asi nezmění ani budoucnost ničeho. I pokládám jsem za účelno, vykresliti ji několika rysy dnes, v zenitu Grubrova života.